

INVOLVERENDE METODER VINDER FREM

AF CAMILLA MEHLSÉN

Aktionsforskning, fremtidsværksted, laboratorier, praksisfortællinger og *appreciative inquiry*. Det er metoder, der ofte peger i meget forskellige retninger, men de har ønsket om en stærkere involvering og dialog til fælles. I forskningsverdenen oplever professor mso Birger Steen Nielsen fra Roskilde Universitet, at der i dag er en stigende interesse for forskningsmetoder, der involverer praktikere.

”Der er et mylder af involverende metoder og en stigende interesse for dem, særligt blandt studerende. Det var der ikke for bare fem-syv år siden. Det er lidt af en vending,” siger Birger Steen Nielsen.

Ser vi på udviklingen i pædagogisk forskning, er det overordnede billede delt i to: På den ene side søger forskningen med evidensbaserede metoder, som leder efter generelle anvisninger til praksis om, ’hvad der virker’. På den anden side er pædagoger i stigende grad med til at udvikle materiale til forskningsprojekter, og ved at deltage i pædagogisk forskning kan pædagoger udvikle deres egen praksis.

Her er eksempler på to involverende metoder, der blandt andet er blevet brugt i nogle forskningsprojekter støttet af BUPL.

FREMTIDSVÆRKSTEDET

Fremtidsværkstedet er en gruppearbejds-metode til idéudvikling for at forandre livsbetingelser, som ikke er tilfredsstillende. Et fremtidsværksted består

typisk af workshops, hvor deltagerne egne erfaringer og drømme er omdrejningspunktet for at planlægge forandringer. Det kan for eksempel være på arbejdspladsen. Deltagerne sætter dagsordenen for, hvad der skal diskuteres og ændres.

Fremtidsværkstedet består af tre faser, som deltagerne gennemgår:

1. KRITIKFASEN: Hvad fungerer ikke optimalt? Deltagerne fokuserer på det negative i workshopens tema.
2. UTOPI: Hvad ønsker deltagerne sig ideelt set? Alt kan her lade sig gøre.
3. VIRKELIGHED: Med afsæt i utopifasen hvordan kan hverdagen forbedres? Resultatet er en handleplan med konkrete forslag til forbedringer.

Metoden til fremtidsværkstedet er især udviklet af den østrigske fremtidsforsker Robert Jungk i 1960’erne. Robert Jungk mente, at fremtiden er for vigtig til, at vi overlader det til eksperter. Med værkstedet ville han udvikle et sted, hvor mennesker kan opfinde nye samfundsmæssige muligheder, få indflydelse på og tilbageerobre politik. Målet var at styrke demokratiet.

Professor mso Birger Steen Nielsen fra Roskilde Universitet var med til at indføre metoden på dansk grund i 1980’erne. I dag bruges metoden i mange forskellige sektorer og med forskellige formål, blandt andet til idéudvikling, problemløsning og

integration. Ifølge Birger Steen Nielsen er metoden dog ikke så udbredt som i 1980'erne og 1990'erne.

I projektet 'Udvikling af pædagogfagligheden som grundlag for et alternativ til nyliberale styringsformer' brugte forskergruppen værkstedsmetoder til at involvere pædagoger.

VIGNETMETODEN

Vignetmetoden er en sociologisk undersøgelsesmetode til at studere menneskers opfattelser, vurderinger, værdier, normer og holdninger. Den består af en spørgeskemaundersøgelse, der tager afsæt i en række vignetter, det vil sige fiktive cases. Når man i en personalegruppe diskuterer fiktive cases – og ikke faktiske konkrete sager – kan man nemmere undgå, at den enkelte føler sig angrebet.

Vignetmetoden kan være et redskab til faglig udvikling i praksis, og den kan bidrage til faglig oprustning på områder, hvor personalet oplever, at de er usikre. Det kan for eksempel handle om børn med psykisk syge forældre og arbejdet med børn, hvor der er mistanke om seksuelle overgreb.

Med vignetmetoden kan man undersøge holdninger, som ellers er svære at afdække. Det kom eksempelvis tydeligt frem i det BUPL-støttede forskningsprojekt 'Enighed, uenighed og udvikling', hvor vignetmetoden satte fokus på faglige uenigheder.

EKSEMPEL PÅ VIGNET OM EN FAR, DER SLÅR SIN SØN

Emil er fem år og går i børnehave. Da faren henter ham i børnehaven, vil han ikke med hjem. Han tigger faren, om han ikke må blive og

gå hjem sammen med Martin. Faren siger, at det kan der ikke være tale om, han har ikke mulighed for at hente ham hos Martin senere. Emil plager videre, men faren griber fat i armen på ham og forsøger at trække ham af sted. Emil griber fat i et rækværk og holder fast. Faren råber, at han skal give slip, ellers får han tæsk. Faren slår ham over fingrene, så han slipper, og giver Emil et voldsomt skub mod udgangen. Emil falder og skriger højt: 'Du må ikke slå!'. Faren trækker af sted med ham, idet han siger, at nu skal han holde op med at tude, ellers får han en på kassen.

Udvalgte spørgsmål (svar 'ja', 'nej' eller 'kan ikke svare'):

1. Mener du, at den pædagog, der overværer dette oprin, bør fortælle faren, at han ikke må slå barnet?
2. Mener du, at pædagogen må stille sig mellem barnet og faren og fysisk forhindre, at faren slår barnet?
3. Mener du, at pædagogen eller lederen under alle omstændigheder bør underrette socialforvaltningen om episoden?

LÆS MERE:

Se flere spørgsmål og cases på bupl.dk/forskning under projektet 'Pædagogers holdninger, fagligheder og profession'.

Pjecen 'Konstruktive enigheder og uenigheder. Vejledning til arbejde med vignetmetoden'. BUPL 2010.

Morten Ejrnæs og Merete Monrad: 'Vignetmetoden. Sociologisk metode og redskab til faglig udvikling'. Akademisk forlag 2012.